Ł. S. 748/1888.

Aleg. 106.

Sprawozdanie

komisyi szkolnej o wnioskach Wydziału krajowego przedłożonych na skutek petycyj, wniesionych w roku ubiegłym przez rozmaite Rady szkolne miejscowe, gminy i grona nauczycielskie o podwyższenie płac nauczycielskich (l. 424).

Wysoki Sejmie!

Taksamo, jak w dawniejszych latach, wniesionych zostało i w roku przeszłym bardzo wiele petycyj ze strony pojedyńczych Rad miejscowych szkolnych, gmin i gron nauczycielskich o podwyższenie płac nauczycielskich w rozmaitych szkołach ludowych, a to z odwołaniem się do art. 11. obecnie obowiązującej ustawy o prawnych stosunkach stanu nauczycielskiego. Dawniej petycye takie bywały odstąpione c. k. Radzie szkolnej krajowej do zbadania i możliwego po nastąpionem porozumieniu się z Wydziałem krajowym uwzględnienia. Skutkiem tego podwyższono też w wielu miejscach płace, które na podstawie ustawy poprzednio przytoczonej wyznaczone były jako minimalne. Projekt do nowej ustawy o prawnych stosunkach stanu nauczycielskiego, uchwalony w przeszłym i po drugi raz w bieżącym roku, nie dopuszcza więcej podwyższania płac a tylko wyjątkowo zastrzega możliwość przyznania dodatków miejscowych i to pod warunkiem uchwalenia ich przez Wysoką Izbę.

Nasunęło się więc pytanie, co robić z licznemi petycyami, które w tym przedmiocie zostały do Wysokiego Sejmu wniesione? Na pozór byłoby się zdawało, iż w obec uchwalonego przedtem projektu do nowej ustawy należało było nad niemi wszystkiemi przejść do porządku dziennego, jednakże komisya szkolna nie wystąpiła z podobnym wnioskiem, a to raz dlatego, że powyższy projekt, wyjąwszy nauczycieli we Lwowie i w Krakowie, w żadnem innem miejscu nie podnosił płac nauczycielskich, lecz przez wyrównanie pięcioletnich dodatków we wszystkich klasach tychże płac dążył do polepszenia bytu nauczycieli, skutkiem czego niektórzy nauczyciele przy wejściu w życie rzeczonej ustawy albo nie doznaliby na razie wcale żadnego polepszenia albo tylko bardzo małe.

Ale jeszcze druga ważna przyczyna skłoniła komisyę szkolną do obrania innej drogi. Jeżeli bowiem już przez ustanowienie pięciu klas płac różnice w dochodach pojedynczych nauczycieli są dosyć znaczne, to różnice te przez liczne w dawniejszych latach i niejednostajnie na podstawie ostatniego ustępu art. 11. obecnej ustawy przeprowadzonego podwyższenia jeszcze

bardziej zostały zwiększone, skutkiem czego już sama słuszność tego wymagała, aby tam, gdzie powyższe różnice bardzo były rażące, przystąpiono do wyrównania ich jak najprędzej. Nie mogła jednakże komisya szkolna doradzać Wysokiemu Sejmowi, aby tę sprawę odstąpił do decyzyi c. k. Rady szkolnej krajowej w porozumieniu z Wydziałem krajowym, gdyż wzgląd na stan funduszów krajowych wymagał jak najoględniejszego zastósowania wyjątkowego w pewnych miejscach podwyższenia płac nauczycielskich i dlatego zdawało się komisyi, iż jest rzeczą niezbędną, iżby propozycya Wydziału krajowego, zmierzająca do takiego podwyższania płac, poddaną została jeszcze do zatwierdzenia Wysokiej Izby.

To też zgodnie z wnioskiem komisyi szkolnej uchwalił Wysoki Sejm, aby wszystkie petycye o podwyższenie płac nauczycielskich odstąpiono Wydziałowi krajowemu, który je miał zbadać i o tych petycyach, któreby zgodnie z c. k. Radą szkolną krajową dla wyjątkowych stosunków miejscowych uznał za godne uwzględnienia, odpowiedne wnioski przedłożył na najbliższej sesyi sejmowej.

Wydział krajowy postąpił w wskazany sposób i odstąpił wszystkie petycye c. k. Radzie szkolnej krajowej, celem dochodzenia podanych w nich okoliczności, za pośrednictwem Rad szkolnych okręgowych, miejscowych i Rad względnie Wydziałów powiatowych. Na podstawie tych dochodzeń Rada szkolna krajowa poleciła do uwzględnienia petycye, dotyczące nauczycieli z Kolbuszowej, Turki z powiatu Turczańskiego, z powiatu Krakowskiego Majdanu, Osieka, Myślenic, Zatora, Wadowic, Peczeniżyna i okolicy, Sobniowa, Brzyszczek, Kołomyi, Izdebnika, Szczawnicy, Bóbrki, Strzelisk nowych, Bochni, Kossowa, Brodów, Mikłaszowa, Malechowa, Laszek murowanych, Krzywczyc, Kleparowa, Grzybowic wielkich, Glinny, Biłohorszcza, Żydatycz, Zboisk, Rzęsny ruskiej, Prus, Podborzec, Jarosławia, Tarnobrzega, Nowego Sioła, Przemyśla, Sokala, Jasła, Frysztaku, Chyrowa, Truskawca, Mikuliniec, Kałusza, Maryampola, Turynki, Gdowa, Janowa, Mszany dolnej i Tymbarku — odmówiła zaś poparcia petycyom nauczycieli z Zabokruk, Trybuchowiec, Mikołajowa, Siemianówki, Hermanowa, Zuchorzyc, Mostek, Dmytrza, Jaryczowa nowego i Niżankowic. O niektórych petycyach Rada szkolna krajowa nie nadesłała dotąd rezultatu przedsięwziętych dochodzeń.

Wydział krajowy w swoim wniosku poparł: 1. petycye nauczycieli z tych miast i miasteczek, które są siedzibą starostw i dotąd przy wyjątkowych podwyższeniach płac nigdy nie były uwzględniane, mianowicie petycye nauczycieli z Bochni, Bóbrki, Brodów, Jarosławia, Kolbuszowej, Kossowa, Myślenic, Tarnobrzega, Turki i Wadowic — opuszczając petycyę nauczycieli z Kałusza tylko dlatego, ponieważ odezwa c. k. Rady szkolnej krajowej w tej sprawie nadeszła już po wygotowaniu sprawozdania Wydziału krajowego: 2. ze względu na bardzo wyjątkowe stosunki petycye nauczycieli z Peczeniżyna i Zatora; 3. petycye nauczycieli 4-ch gmin położonych w okolicy Krakowa, t. j. z Bieńczyc, Bronowic małych, Bronowic wielkich i Mogiły, wreszcie petycye nauczycieli 7 gmin, położonych w okolicy Lwowa, t. j. z Biłohorszcza, Grzybowiec wielkich, Krzywczyc, Laszek murowanych, Malechowa, Podborzec i Zboisk.

We wszystkich tych miejscach proponuje Wydział krajowy stałe podwyższenie o 50 zł. rocznie u każdego starszego nauczyciela, tudzież u tych nauczycieli młodszych, którzy obecnie pobierają tylko 200 zł. Efekt finansowy oblicza Wydział krajowy na niespełna 3.500 zł., a gdyby doliczono jeszcze Kałusz, to by przybył wydatek 200 do 250 zł.

Jakkolwiek we wszystkich powyższych miejscowościach warunki utrzymania nauczycieli przy dochodach obecnych są bardzo trudne, to jednak komisya szkolna nie mogła spuścić z oka tej ważnej okoliczności, że nauczyciele nietylko przez zaprojektowane w uchwalonej niedawno ustawie podwyższenie pięcioletnich dodatków, ale i przez zaprojektowane w niej dodatki na mieszkanie doznają polepszenia swego bytu. Zresztą warunki, które Wydział krajowy spowodowały do przedłożenia swego wniosku, znachodzą się w bardzo wielu innych miejscowościach, któreby dla prostej słuszności uwzględnić także należało, skutkiem czego jednak fundusz

krajowy doznałby znacznego obciążenia. Dla tego komisya szkolna była tego zdania, aby do wyjątkowego polepszenia przyznanych obecną ustawą płac nauczycielskich przystąpić tylko tam, gdzieby nadzwyczajne okoliczności tego z koniecznością wymagały i postanowiła, odbyć nad każdą z przytoczonych przez Wydział krajowy miejscowości osobną dyskusyę i przeprowadzić osobne głosowanie.

Rezultat był taki, iż komisya oświadczyła się za podwyższeniem płac nauczycielskich tylko w sześciu miejscowościach t. j. 1) w Jarosławiu przez wzgląd na ogromny napływ wojska i spowodowaną przezeń drożyznę; 2) w Wadowicach przez wzgląd na to, iż tam obecnie jest sąd obwodowy, i że miasto to w najnowszych czasach przecięte zostało koleją żelazną, przez co warunki utrzymania rodziny są tam dzisiaj takie same, jak w Krakowie; 3) w Peczeniżynie przez wzgląd na nadzwyczajną drożyznę, spowodowaną tamże bliskością kopalni i destylarni naftowych; 4) w Zatorze, jako jedynem miasteczku w Galicyi, w którem nauczyciele pobierają najniższe płace t. j. płace klasy 5tej t. j. 300 zł., pomimo to, iż ono, jako położone blisko granicy szląskiej, należy do miasteczek droższych; 5) w Biłohorszczach i 6) w Zboiskach, które to gminy graniczą bezpośrednio ze Lwowem, a mimo to przy podwyższaniu płac dotychczas nie były uwzględnione.

Co się tyczy innych miejscowości, w których, jak n. p. w Tarnobrzegu nauczyciele skutkiem jakiegoś nadzwyczajnego nieszczęścia znajdują się tylko chwilowo w przykrem położeniu, to Rada szkolna krajowa winna przyjść im w pomoc znaczniejszą jednorazową zapomogą z funduszów na ten cel przeznaczonych.

Komisya szkolna wnosi przeto:

1. Kierownikom i nauczycielom rzeczywistym szkół ludowych pospolitych w Jarosławiu, Wadowicach, Peczyniżynie, Zatorze, Biłohorszczach i Zboiskach — przyznaje się od dnia 1. stycznia 1889 w drodze wyjątkowej stałe podwyższenie płacy w kwocie po 50 zł. rocznie.

2. Nauczycielom młodszym w powyższych miejscowościach wymierzoną zostanie płaca w stosunku oznaczonym ustawą według płac pobieranych przez starszych nauczycieli, z tym jednakże wyjątkiem, że nauczyciele młodsi, pobierający minimalną płacę 200 zł. rocznie otrzymają podwyższenie na 250 zł. rocznie.

3. Upoważnia się Radę szkolną krajową do zaasygnowania nauczycielom powyższych płac z funduszu szkolnego krajowego od dnia 1. stycznia 1889 roku.

4. Resztę petycyj, popartych przez Radę szkolną krajową, odstępuje się c. k. Radzie szkolnej krajowej do możliwego uwzględnienia przy rozdzielaniu jednorazowych zapomóg tam, gdzieby tego istotnie zachodziła wyjątkowa potrzeba.

Lwów, 15. października 1888.

Czartoryski,
przewodniczący.

Zoll,
sprawozdawca.